

večjega pomena. Zato se obrača odbor do vseh narodnih činiteljev, naj skrbijo za kar največjo udeležbo.

Pravem pa trkamo pri našem narodnem učitelstvu. Znano je, kako stališče zavzema klerikalna stranka proti družbi zlasti od tedaj, odkar se je izvolil v vodstvo zaupnik učitelstva. S tem večjo gotovostjo tedaj pričakujemo, da se bo učitelstvo, jedro naprednih čel, oklenilo našega edinega narodno-obrambnega društva.

Priljubljeni odbor polaga največjo važnost na to, da se udeleži veliko preprostega ljudstva zborovanja in slavnosti. Obraca se tedaj do učitelstva ptujskega in sosednih okrajev, da s svojo agitacijo privede obilo kmetiškega prebivalstva k slavnosti, ki naj dvigne njegovo narodno samozavest.

Lepaki so se že razposlali, posebnih vabil se ne bo razpošiljalo.

Pojasniti daje rade volje „Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ptuj. Tja se je tudi obračati zaradi skupnega obeda in prenočišč.

Na veselo snidenje!

Priljubljeni odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 141.548.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljateljve navedenih znamk se ne odgovarja.

Naši dnevi na vseslovan-skem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

Praznik vseslovanškega učitelstva.

Praga, 9. avgusta 1908.

Naše najsmelejše sanje o moči in zavednosti vseslovanškega učitelstva je nadkrilil dan 9. avgust l. 1908., dan, ki ga mora vseslovanško učitelstvo zapisati v svoje zgodovinske anale z zlatimi črkami, in sicer pod naslovom: **Novi vek.** — Pri pogledu na to pestro množico slovanškega učitelstva, ki se je zbrala ta dan v veliki dvorani „Zofina“ — bilo nas je nad 6000 — in kjer so bili zastopani vsi slovanški narodi, zakaj prihiteli so zastopniki Bulgarov, Čehov, Hrvatov, Malorusov, Poljakov, Rusov, Slovakov, Slovencev, Srbov — nam je nehote prišel v spomin oni krilati stavek, ki ga je zapisal veliki ameriški mislec Ralph Waldo Emerson v svojih „E-sayh“: „Oni je velik, ki je to, kar je, postal iz lastne moči, ne naslanjajoč se na tujo moč!“

Shod vseslovanškega učitelstva je otvorilo združeno učitelstvo plzenjskega okraja z lepo pesmijo, „Svoji k svému!“ in komaj so potihnili zadnji akordi te značilne pesmi, je vstal predsednik pripravjalnega odbora, učitelj Bog-

noma noče priznati, da bi mogel zaveden Slovenec biti tudi napreden. Ta obzirnost privede slovanškega tovariša tako daleč, da so mu koučno roke popolnoma vezane, da si ne upa udeležiti se slovanške veselice ali druge privede, ako je tam slučajno navzoč kak duhovnik. In to iz samega strahu, da bi se ga smatralo za klerikalca! Je res najboljšo sredstvo, ki se ga poslužujejo nemškutarski tovariši, da preslepijo in privabijo v svoj taboř neizkušnega slov. tovariša, da mu sugerirajo nazor, kakor da je Slovenec biti in klerikalca biti eno in isto. Taka trditve je kajpada smešna, a na videz opravičena, in to zaradi šoli neprijazne politike slovanških koroških voditeljev.

Naš Eller je bil čisto drug mož. Sovražil je frazo, ni delal koncesij narodnim nasprotnikom. Da pa je bil res napreden, o tem priča njegovo zanimanje za organizacijo slovanškega naprednega učitelstva. Še kot star, osivel mož se je vedno udeleževal glavnih skupščin „Zaveze“. Koliko imamo tako idealnih starejših tovarišev?

Ni mož nikdar dvomil, če je tudi delal roko v roko z duhovnikom, da služi njegovo delo resničnemu napredku; bil je globoko

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredek, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brezpogojno udnja breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborileca. V širjenju narodne kulture, narodne samozavesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozavesten, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačnil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Prvi pozdrav izročila prvi županov namestnik kraljeve Prage, dr. A. Štych, poudarjaje, da ne gleda danes le slovanška Praga z radostjo in ponosom na ta shod, temveč vse Slovanstvo, zakaj ta shod obeta popolniti to, kar je zasnoval prvi slovanški shod pred kratko dobo. Vi ste oni faktor, ki vam izročila slovanški oče, slovanška mati svoj najdražji zaklad, da mu vcepite moč za težki življenski boj. Vam je izročena naša mladina, da jo vzgojite v značajne ljudi, ki bo enkrat koristila rodovini, družbi in narodu. — A ugled vaše organizacije bo pridobil, ako nam vzgojite naš najdražji zaklad v ljudi, ki bodo stali na višku sedanjih zahtev, ki bodo stali v prvih vrstah narodnih bojevnikov. S takim delovanjem koristite vsemu Slovanstvu. V tem uverjenju želim vašemu shodu najlepše uspehe in vam kličem v imenu kraljeve Prage presrčen „Na zdar!“ (Gromovito ploskanje in odobravanje ter klicanje: „Hočemo!“)

Nato je prebral tajnik pripravjalnega od bora oficiale zastopnike na današnjem shodu, in sicer so bili zastopani: zastopniki vseh samostojnih slovanških učiteljskih društev, oziroma zvez, dalje zastopnik narodnega kluba, drž. in dež. poslanec prof. dr. Jar. Čelakovsky, poslanci dr. Fort, ing. Neumann, Votruba, Trojan, Klofač, Choc, Slavik, Livy, Körner, dr. Hajn, Zazvorka, Holanec, Kotlař V., Bergmann, Johaniš, dr. Drtina, kot zastopnik vseučiliških profesorjev, dalje zastopniki „Ustr. Matice školske“, „Svobodne misli“, „Uradniškega društva“, „Dijaške zveze“, zastopnik mesta Roudnice, župan Kobr, in meščanski učitelj Schrötter kot zastopnik zveze mešč. učiteljev.

Dalje so bili na shodu zastopane oficiale po svojih zastopnikih — ne vstevši vseh čeških učiteljskih zvez — sledeče slovanške učiteljske korporacije: Krajowy Zwiazek Nauczycielstwa Ludowego v Galiciji z sedizba v Krakowiu, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne z sedizba we Lwowiu, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne v Cieszyńiu, Všernzky swaz učit., Rusinska organizacija v Bukovini, Zaveza jugoslovanških avstr. učit. društev, Savez hrvatskih učiteljskih društev, Bulharskz Učiteljski Svaz, Učiteljsko Udruženje u Kraljevini Srbiji, Učiteljsko Društvo v Splitu, Narodna Prosveta v Pulju, Srpsko Učiteljsko Udruženje u Hrvatskoj i Slavoniji in Srpsko Učiteljsko Udruženje u Bosni i Hercegovini.

V imenu češkega učitelstva je shod pozdravil predsednik združenega učitelstva na Češkem, prav simpatični tovariš Jos. Černy, pozdravlja vse brate učitelje in sestre učiteljice, kakor tudi vse prijatelje učitelstva in mile goste. Poudarja, da ima da-

*) Vseh pozdravnih govorov pač ne moremo dobesedno priobčiti, ker bi bilo to za naš list preobširno, pač pa opozarjamo vse slovanško učitelstvo, zmožno češčine, da si nabavi stenografski zapisnik tega shoda, ki v kratkem izide. Op poročevalca.

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredek, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brezpogojno udnja breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborileca. V širjenju narodne kulture, narodne samozavesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozavesten, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačnil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Da, takih mož, kakor je bil Eller, potrebuje slovanški Korotan. Zato bodi nas mladih njegovih tovarišev-somišljenikov naloga, ga kolikor se da, nadomestiti, hoditi njegova pota, slediti njegovemu zgledu in tako postaviti rajnkemu svojemu vzor-tovarišu trajen spominke, ki bo še poznim rodom pričal, kaj premore mož, čigar mišljenje in delovanje je prošinjeno čiste, gorke ljubezni do domovine, do naroda. Slava mu!

našnji shod nalogo, izvesti vse one zadače, ki jih je nabral pripravjalni shod v teoriji, izvesti v praksi, da bi bila slovanška vzajemnost praktično rešena na kulturnem polju. Učitelstvo obljubuje, da to delo rado dovrši, a pričakuje tudi podpore in krepke zaslombe. V vznesenih besedah se dalje spominja jubileja prevzvišenega našega vladarja, kterege jubilej je obenem tudi naš jubilej, namreč 40letnica naših šolskih postav, predlaga, da se vpošlje na najvišje mesto zahvalo za to dobro, a sklepa z željo, da bi današnje delo imelo največji uspeh v delu slovanškega učitelstva za obči blagor. (Burno odobravanje.)

Nato so bili izvoljeni častni predsedniki in tajniki vseh navzočih učiteljskih korporacij, in sicer kot predsedniki: Uroš Blagojevič za srbsko učitelstvo iz kraljevine Srbije, Št. Radič za srbsko učitelstvo iz Slavonije, G. Pentscheff za Bulgare, L. Jelenc za slovanško učitelstvo, Iv. Wersyporeh za rusko učitelstvo, St. Nowak za poljsko učitelstvo, Dav. Trstenjak za hrvaško učitelstvo, Al. Konečný za moravsko učitelstvo, Š. Nemeš za češko učitelstvo Šlezije, učiteljica M. Tumova za češke učiteljice in slednjič J. Černy za zvezo čeških mešč. učiteljev.

Izmed došlih zastopnikov je shod pozdravil v presrčnih besedah drž. poslanec dr. J. Čelakovsky, omenjajoč, da pozdravlja shod v imenu visokoškolskega prof. kolegija. Spominja se minulih učiteljskih shodov, onih shodov, ko je bilo učitelstvo pravzaprav še edini boevnik za narodni blagor, posebno onega leta 1903., ki je dal impulz današnjemu krasnemu shodu, od katerega pričakuje največ uspeha.

Drž. poslanec prof. dr. Drtina viharno pozdravljen pozdravlja shod v imenu češke univerze ocenjevaje veliko kulturno delo češkega učitelstva in želi, da bi se i vesoljnemu učitelstvu kmalu odprla vrata univerz. Učitelj F. Moravec pozdravlja v imenu „svetovne zveze“, a kot zastopnik prof. dr. Pastrnka želeč, da bi bil ta shod prehodnik k veliki svetovni vseslovanški zvezi.

Tajnik „Svobodne Mi-li“, dr. Bartošek, prinaša pozdrave vseh za pravo duševno svobodo vnetih drugov v upanju, da zasije tudi učitelstvu v kratkem lepša doba.

Dr. T. V. Novak pozdravlja v daljšem govoru zbrano učitelstvo v imenu „Jednote Komenskeho“, da bi sprejelo v svoj program slično reformo, kakor jo je to društvo.

Učitelj I. Tuma pozdravlja v imenu društva „Dedictvi Komenskeho“, da naj učitelstvo deluje v smislu naukov tega velikana.

Drž. poslanec ing. Neumann prinaša pozdrave „Kluba čeških poslancev“ z zagotovilo, da bo le-ta stal zvesto na strani ljudskega učitelstva.

V imenu svobodomiselnih čeških poslancev je govoril poslanec dr. Körner, v imenu agrarcev poslanec Zazvorka, za češke narodne socialiste poslanec dr. A. Hajn in Choc.

Za „Češko šol. Matica“ je kaj lepo govoril zastopnik dr. Pr. Šamal, poudarjaje, da ima vsak narod pravico do materinskih šol, a vsak pravi ljudski učitelj dolžnost, odgajati otroke v narodnem duhu.

Drž. poslanec V. Johaniš omenja v svojem pozdravu, da bodo socialnodemokratski poslanci stali vedno na straži, da se ne vihtotapi sovražnik, ki bi hotel ovirati razvoj sedanjega šolstva.

Učitelj Ludviček z Dunaja pozdravlja shod v imenu teptanega dunajskega češkega naroda, kjer je nad 50 tisoč otrok brez materinskih šol, in prosi pomoči slovanških poslancev.

Po teh mnogobrojnih pozdravih, izmed katerih zasluži mnogi, da bi ga doslovno objavili zaradi njegovih lepih misli, so prišli do besede zastopniki posameznih učiteljskih korporacij. Teh govorov pa žal, zopet ne moremo objaviti v polnem obsegu.

Prvi je izpregovoril poljski delegat I. Nowak, ki prinaša najsrčnejše pozdrave češkemu učitelstvu, zahvaljevaje ga za te lepe dneve. Zavzema se za slovanško vzajemnost ter pojasnuje, kaj morajo pretrpeti njih bratje v pruski Nemčiji.

S frenetičnim aplavzom je bil sprejet apostola slovanške učiteljske vzajemnosti, Dav. Trstenjaka, pozdrav, ki je zvenel v prekrasnih akordih, da misija slovanške prihodnosti tiči ravno v slovanškem učitelstvu, temu nosilec humanitarnih idej. Bodočnost je naša!

V imenu gališko-poljskega učitelstva je govoril delegat Jaworski, v imenu Rusov Iv. Wertyporeh. Oba sta se zavzemala za slovanško vzajemnost, ki obstojaj v medsebojnem spoznavanju in ljubavi.

L. Jelenc je pozdravil shod v imenu slovanškega učitelstva, ki je poudarjal, da so nam Čehi v mnogih ozirih učitelji. Spominjal se je dalje žalostnih šolskih odnosov v Trstu in na Koroškem.

Predsednik „Učit. Udruženja“ iz kraljevine Srbije, Uroš Blagojevič, je dokazoval, da je prvi korak do slovanške vzajemnosti medsebojno spoznavanje in skupno delo na kulturnem polju.

Delegat hrvaškega učitelstva, J. Klobučar je mnenja, da mora učitelstvo delovati v smislu največjega učitelja J. Komenskega, če hoče doseči trajne uspehe na narodni probuji.

V krasnih besedah je nazdravil delegat srbskega učitelstva iz Slavonije Št. Radič, poudarjajoč, da si hočemo podati slovanški učitelji roke v skupno delo, da hočemo dovesti vse slovanške narode do take kulture, na kakršni stoji češki narod.

Bulgarski delegat G. Pentscheff upa, da se s tem shodom poravnava vsaka razlika med slovanškimi narodi in da nastane doba prave slovanške vzajemnosti.

Delegat I. Marinkovič iz Dalmacije želi, da današnji shod premosti vsa nesorazumljenja med posameznimi narodi, in pionirji tega bomo mi slovanški učitelji.

Delegat prof. Krčmař iz Bosne pozdravlja shod v imenu bosanskega učitelstva in želi, da bi slovanško učitelstvo vzgajalo zgolj dovršene ljudi.

V imenu šlezkega učitelstva pozdravlja shod delegat S. Nemeš, da današnji shod prinese boljše bodočnost slovanškemu narodu.

† Leopold Abram.

List za listom odpada.

Smrtna kosa nam je zopet hipoma pokosila hrabrega bojevnik na slovanškem šolskem polju v polpretekli in še v sedanji dobi. — Leopold Abram je bil idrijski rojak, rojen v letih 1840—1845. Dovršil je idrijsko ljudsko šolo in odotno enoletniško učiteljsko (v letih 1860—1864.). Služboval je najprvo na Kočevskem, v Nemški Loki, a že pred letom 1880. je prišel za nadučitelja v Kostanjevico ob Krki, kjer je kakih 20 let pri neugodnih šolskih razmerah hvalevredno deloval in kjer je imel hude boje z odotnimi nemškutarji (ki so se pa zdaj precej poskrili). Zaraditega je prišel v nemilost pri nemških okrajnih glavarjih, ki so bili njegovi predstojniki. Rajski Abram se jih pa ni ustrašil; zakaj bil je značajan, energičen in zavedal se je, da je izpolnjeval svoje uradne dolžnosti do pičice. Zaradi teh svojih lepih lastnosti mu je bilo učitelstvo krškega okraja v letih 1880—1890. izkazalo svoje zaupanje ter ga volilo v c. kr. okrajni šolski svet, kjer je hrabro, dosledno in neustrašeno zastopal učiteljske, šolske in

narodne koristi. To mu je tudi nakopalo jezo okrajnega glavarja barona Schönbergerja, da je bil po njegovem vplivu uradno premeščen v Senožeče.

Tukaj mu je pa delal brez potrebe neprilike tovariš, ki je pa tudi prejinslej (nekako za kazen) imel sam velike sitnosti zaradi drugih zadev.

Abram se je zaraditega naveličal službovanja v javni šoli. Ni si bil zaslužil še cele pokojnine, dasi je služboval najbrže celih 40 let, ko se je podal v pokoj v bližnjo Gorico, kjer pa ni miroval, marveč si je naložil težko delo. Prevzel je vodstvo (gotovo tudi veliko poučevanja) v slovanškem „Šolskem domu“, kjer je mnogo razredov, veliko mladine in pa malo plače — zaradi siromaštva Slovencev, ki vzdržujejo to zasebno šolo.

V Gorici je živel kakih sedem let. Letos o počitnicah se je podal v Črmošnjice na Kočevskem k svoji ondi bivajoči omoženi hčeri, pri kateri ga je zadela kap 14. pret. m. in kjer so položili vrlega slovanškega šolnika v hladno zemljo.

J. L.